

Til Arbeids- og sosialdepartementet
Kopi Kulturdepartementet

Oslo, 24.09.2020

Høring - forslag om å fjerne plikten til å fratre ved særaldersgrenser

Innledning

Regjeringen har sendt ut på høring forslag om å fjerne plikten til å fratre ved aldersgrensen for personer med lavere aldersgrense enn den øvre aldersgrensen i staten. Creo har vært i kontakt med Kulturdepartementet som har bekreftet at forslaget ikke er ment å berøre Operapensjonsloven. KUD har, slik vi forstår det, fått denne forståelsen bekreftet av ASD.

Selv om høringen i utgangspunktet ikke omhandler Operapensjonsloven, mener Creo at forslaget berører prinsipielle spørsmål som vi ikke kan utelukke at vil kunne få en overføringsverdi for andre prosesser. Creo ønsker derfor å kommentere på enkelte av punktene Departementet ber om høringsinstansenes tilbakemelding på.

Særaldersgrensenes begrunnelse

Særaldersgrensene er for kunstnerne ved DnO&B begrunnet i en akseptert prestasjonsbegrensning hos de fleste profesjonelle utøvere ved dagens aldersgrenser. Spesielt er dansernes fysiske forutsetninger for å levere en fullgod kunstnerisk innsats, erfaringsmessig etter denne alder raskt fallende og vesentlig redusert. Dette understøttes i all hovedsak av undersøkelsen Creo, i samarbeid med Ideas to evidence, gjennomførte i 2019/20, og som ble oversendt KUD/ASD 07.02. i år. Det er Creos forståelse at både KUD/ASD, arbeidsgiver og arbeidstakerne er *enige* om at særaldersgrensene i all hovedsak reflekterer ett riktig tidspunkt for kunstnerne å avslutte sin utøvende karriere.

Departementet presiserer i høringsnotatet at forslaget ikke innebærer at *retten* til å fratre fjernes, kun *plikten*. Dette presenteres som positivt for arbeidstakerne, ettersom den mulige lovendringen vil gi mulighet til å stå lenger i arbeid og med dette kompensere for levealdersjusteringene som i dag utgjør en betydelig reduksjon av pensjonsnivået fra ordinær pensjonsalder. Creo mener denne muligheten vil være alt annet enn reell for mange grupper.

Der den generelle levealderen i samfunnet har økt, har man for sangerne og danserne ved DnO&B i dag høyere krav til prestasjon og kunstnerisk bredde, og et betydelig høyere aktivitetsnivå enn på det tidspunktet Operapensjonsloven ble vedtatt. Den «kunstneriske levealderen» har således ikke økt tilsvarende, og Creo ser derfor ikke at begrunnelsen for dagens aldersgrenser for våre grupper har endret seg. Det er vår vurdering at det både nå, og i fremtiden, vil være grupper som vil ha behov for særaldersgrenser. Dette gjelder også kunstnerne ved DnO&B. *Creo er derfor imot å fjerne den generelle plikten til å fratre.*

Ikke reell valgfrihet

Mange dansere i Nasjonalballetten strever allerede i dag med å få kroppen til å holde fram til dagens grenser. For enkelte både dansere og sangere, kan det være mulig å stå noe lenger i sin kunstneriske stilling, noe loven allerede åpner for. I all hovedsak vil dette eksempelvis for danserne, være begrenset til maks. et år eller to. Med referanse til andre grupper viser Departementet til at «for de

som ikke tilfredsstillende helsekravene, bør det også legges opp til å tilby andre arbeidsoppgaver.» Ettersom det er en felles forståelse for at det både er kunstneriske og fysiske/helsekrav som medfører at kunstnerne på *generelt grunnlag* ikke vil kunne stå i sine stillinger utover dagens grenser, vil det grunnet *omfanget* alene, sannsynligvis være svært begrenset hvilke alternative arbeidsoppgaver DnO&B vil kunne tilby kunstnerne.

Departementet viser videre til at; «Dersom arbeidsgiver ikke kan tilby alternative arbeidsoppgaver til slike grupper, kan det heller ikke være en ubetinget rett til å fortsette ansettelsesforholdet.»

Creo mener at realiteten vil være at våre grupper kun vil ha en *fiktiv rett* til å stå i stillingene utover dagens grenser, som igjen ikke vil gi noen reell mulighet til å kompensere for levealdersjusteringene. *Creo mener derfor at man må sikres pensjonsløsninger, fra dagens grenser, som gjør at arbeidstakere som må fratruke tidligere enn andre grupper, ikke kommer urimelig ut sett opp mot andre grupper.*

Uverdige avslutninger på karrieren

I notatet skriver Departementet; «Å fjerne plikten til å fratruke ved aldersgrensen kan også føre til flere oppsigelser av arbeidstakere som arbeidsgivere mener ikke lenger kan utføre arbeidet på en forsvarlig måte. Alder kan svekke kognitive og fysiske egenskaper, og det kan være behov for at arbeidsgiver har en mulighet til å avslutte arbeidsforholdet i særskilte tilfeller.» En fjerning av plikten til å fratruke vil resultere i individuelle vurderinger av hver enkelt kunstner, og Creo ser det som svært sannsynlig at dette vil føre til vonde oppsigelser og uverdige avslutninger på det kunstneriske yrkeslivet. Det er heller ikke alltid så lett å selv innse når en selv ikke er i stand til å opprettholde de kunstneriske kravene som kreves. Særaldersgrensen er derfor også å betrakte som en «kvalitetsventil» for DnO&B.

Uryddige prosesser

Creo er naturligvis kjent med at man ikke kom i havn med prosessene som skulle sikre pensjonsløsninger for grupper med særaldersgrenser i offentlig sektor. Vi mener forslaget som nå legges fram *bryter med den avtalte rekkefølgen* for forhandlinger av særaldersutfordringene, og at spørsmålet om rett/plikt til å fratruke ikke kan tas opp til behandling før man har kommet til enighet om en helhetlig pensjonsløsning for arbeidstakere med særaldersgrenser. Creo er også av den oppfatning at forslaget *rokker ved selve begrunnelsen for dagens aldersgrenser* og vi stiller oss derfor svært kritisk til den foreslåtte endringen.

Det vil også i fremtiden være yrkesgrupper som vil ha behov for særaldersgrenser, noe som også slås fast i Pensjonsavtalen av 3. mars 2018 mellom ASD og partene i offentlig sektor. Hvis samfunnet har behov for, og man ønsker at noen også i fremtiden skal tørre å satse på disse yrkene, må man sikre at disse arbeidstakerne ikke kommer dårligere ut enn andre grupper. Forslaget som nå legges fram, er slik Creo ser, både for våre medlemmer og andre grupper, ikke en løsning.

Creo er kjent med, og stiller oss bak høringssvaret fra LO Stat, LO Kommune, UNIO og YS.

Med vennlig hilsen
Creo – forbundet for kunst og kultur

Christine Thomassen
Nestleder